PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

Trst, torek, 12. junija 1945 - Leto I. štev. 26

Uredništvo in uprava, Piazza Carlo Goldoni št. 1-I
Telefon št. 93806, 93807, 93808. Rokopisi se ne vračajo.

Cena 1.- liro

Ali se bo vznemirila vest sveta?

Edvard Kardelj: Osvobodili smo vso slovensko zemljo in vendar nam ne priznavajo pravice od očanja na njej

Včeraj je prispel v Ljubljano podpredsednik jugoslovanske vlade tov. Edvard Kardelj. Na ljubljanskem letališču so ga sprejeli zastopniki Narodne vlade Slovenije, predsednik vlade tov. Boris Kidrič v spremstvu ministrov ter zastopnikov predsedstva SNOS-a. Navzoče so bile clanice SPZZ in AFZ Jugoslavije ter zastopniki vojske. S tov. podpredsednikom vlade so prispeli v Ljubljano: kraljeva namestnika ing. Dušan Sernec in dr. Mandić, minister za zunanje zadeve dr. Ivan Subašic in drugi visoki funkcionarji.

Na Dunajski cesti so visoke goste pricakali predstavniki mesta Ljubljane, kjer jih je v imenu mestnega odbora OF pozdravil tov. dr. Lunaček.

Okrog 5. ure je tov. Kardelj govoril z balkona univerze množicam, ki so se zbrale na Kongresnem trgu. Dejal je:

Zasluga ljudskih množic

Tovariši in tovarišice: Prisrcno se vam zahvaljujem za pozdrave in obenem pozdravljam slavno Ljubljano, ki je bila ves cas osvobodilne borbe eden najcvrstejših oporišc tistih naših borcev, ki niso pozabili na svojo dolznost do svojega naroda. Tem bolj z radostjo sprejemam te pozdrave, ker vem, da niso namenjeni poedincu, nego veliki stvari, v imenu katere je slovenski narod zmagal, v imenu katere je dosegel toliko uspehov v svoji borbi. Da je Osvobodilna fronta mogla zmagati, je predvsem zasluga slovenskih ljudskih množic. Vi ste se od prvega dne odločno postavili proti okupatorju. Vi ste doprinašali zrtve, vi ste trpeli, vaši sinovi, bratje, ocetje, mcere in matere so umirale po koncentracijskih taboriscih. Po Hitlerjevih in Mussolinijevih krematorijih so ostajale ožgane kosti slovenskega ljudstva. In vendarle kljub vsemu temu trpljenju slovenske ljudske množice nikdar niso izgubile vere v zmago, nikdar niso izgubile vere v to, da je ideja, ki je organizirala slovenske ljudske množice v OF, da je ta ideja zmagovita, da bo prišla slovenskemu narodu svobodo. Slovenskemu ljudstvu, njegovemu trpljenju, njegovim brezmejnim zrtvam, njegovi veri v zmago, pred vsem tem dejstvom se moramo zahvaliti za zmago, ki jo praznujemo v teh dneh.

Slovenski narod je v tej svoji borbi stopal nam ob rami z vsemi ostalimi jugoslovanskimi narodi. 1941. leta so se našli pri nas in po vsem svetu ljudje, ki so trdili, da je Jugoslavija za vse vecne case pokopana, da nihce vec ne more obnoviti bratstva med jugoslovanskimi narodi, ki ga je medsebojno prelita bratovska kri skalila. In vendar prav v borbi za svojo svobodo smo se naucili ponovno ceniti bratstvo juznih Slovanov. Pokazalo se je, da je bratstvo narodov Jugoslavije silno orozje v naših rokah, orožje, ki je prineslo zmago slovenskemu narodu in vsem narodom Jugoslavije. (Burno ploskanje).

Odločilna pomoč Rdeče armade

Naše žrtve, naši napori, naša vera je zmagala zaradi tega, ker nam je ob strni ves cas stala mogocna Sovjetska zveza in njena Rdeca armada (navdušeno ploskanje in vzkliki Rdeci armadi, Sovjetski zvezi in maršalu Stalinu). In ako je kateri narod na svetu dolzan vecno zahvalo Sovjetski zvezi in sovjetskim narodom ter slavni Rdeci armadi, tedaj je to slovenski narod. (Navdušeno ploskanje). Nam, Slovencem, ni šlo samo za zmago, ampak za naglo zmago. Poldrugmilijonski slovenski narod je bil pred nevarnostjo fizicnega iztrebljenja, krvavel je iz vseh svojih zil, vsak dan borbe je terjal od njega novih žrtev. Da ni bilo Sovjetske zveze, da ni bilo Rdece armade, da ni bilo njenih zmag in unicujocih ofenziv, kdo ve, v kakšnem položaju bi bil danes naš narod. (Ploskanje.) Mi se imamo zahvaliti predvsem Sovjetski zvezi za zmago in za perspektivo srecnejše bodocnosti, ki se danes odpira pred nami. In zato je naša hvaležnost Sovjetski zvezi, sovjetskim narodom in slavni Rdeci armadi ter velikemu Stalinu brezmejna in vecna. (Viharno ploskanje. Skandiranje Tito, Stalin,)

Mi smo hvaležni vsem našim zaveznikom v tej vojni, v vojni za uničenje hitlerizma, za unicenje fašizma v Evropi in na vsej zemeljski krogli. Sovjetska zveza je bila tista, ki nam je pomagala od prvega dne nesebicno, ki od nas ni nicesar zahtevala, ki nas ni na nicesar obvezovala, kar ne bi bilo v skladu z našimi nacionalnimi interesi, ki nas je obvezovala samo na hvaležnost. (Burno ploskanje). Danes to morda obcutimo bolj kot kdajkoli doslej.

Mi smo osvobodili Ljubljano, mi smo osvobodili vso slovensko zemljo. In vendar nam ne priznavajo pravice odločanja na svoji zemlji. So taki ljudje in taki krogi v Evropi in drugod po svetu, ki mislijo, da je treba prišteti z urejevanjem Evrope na ta nacin, da se prepreči tisocletno težnjo poldrugmilijonskega naroda da se združi, da postane srecen na svoji zemlji.

Vse to, tovariši in tovarišice, nam govori o tem, da nam radost naše osvoboditve ne sme zamegliti jasnega pogleda na velike naloge, ki še stoje pred nami. Ni še do kraja zagarantirana svoboda vseh Slovencev.

Naloge slovenskega naroda

Prva in glavna naloga v tej borbi je v tem, da slovenski narod tudi dalje ostane tako enoten in tako enodušen ter tako uporen v svoji borbi kakor je bil doslej. (Tako je! Ploskanje.) Osvobodilna fronta je dala slovenskemu narodu silo, kakršne še sikdar v preteklosti ni imel. Osvobodilna fronta mu je dala to moc zaradi tega, ker je združila njegove sile, in zaradi tega, ker je globoko demokratična, globoko ljudska, globoko svobodoljubna in napredna v svoji idejni vsebini. (Burno ploskanje.) Slovenski narod je takorekoc prvic mnogih stoletjih v tej vojni združil svoje sile za osvobodilno borbo na demokraticnih, na svobodoljubnih, na naprednih osnovah. V tem je bila in je njegova sila in v tem je tudi garancija za njegovo zmagovito pot v bodocnosti. Od tega naela ne smemo odstopiti niti za korak. (Tako je; Ploskanje.)

Slovenska kri je prva namakala nemška in italijanska tla

Poldrugmilijonski slovenski narod se je štiri leta boril med dvema fašisticnima gigantoma. Boril se je, žrtvoval je desettisoce in desettisoce svojih sinov in hcera. Nihce ne ve, koliko se bo od onih stotisocev sinov in hcera, ki jih je fašizem odvlekel v koncentracijska taborišca, vrnilo nazaj. Naši borci so v borbi proti hitlerizmu, proti italijanskemu fašizmu puscali svoje kosti globoko v Italiji, globoko v Nemciji in to že tiste dni, ko so zavezniške armade bile še daleč od nemških meja. Slovenski narod je bil tisti, ki je edini v okviru tako zvanega nemškega rajha in v okviru tako zvanega italijanskega imperija dvignil svoje orozje proti fašisticnim mogotcem. (Ploskanje.) Slovenski borci so bili prvi, ki so v rajhu in v italijanskem imperiju dali svoja življenja za zavezniško stvar. (Slava jim!) Toda ne vem, ali se bo vznemirila vest sveta, da je tudi sedaj ta poldrugmilijonski slovenski narod prvi v Evropi, ki so udarili po njem, ki mu odrekajo pravico, da bi bil sam svoj gospod na svojih tleh, ki so ga takorekoc kaznovali za njegovo sodelovanje v zavezniški borbi proti fašizmu. (Sramota!) Pred vec kot tisoc leti je slovenski narod izgubil svojo svobodo in vseh tisoc let se je boril zanjo, ko se je kot nacija formiral tudi za združitev svojih dežel. Ko smo 1941. leta pograbili za puške in šli v borbo za svojo svobodo tedaj nismo mislili samo na Ljubljano, mi smo tedaj mislili na vso slovensko zemljo, mislili smo na ves slovenski narod, razkosan med fašistične imperialiste. Mi smo s častjo in slavo izpolnili svoj dolg.

Pot do popolne zmage

In dalje: mi smo zmagovali v preteklosti zaradi tega, ker je sleherni Slovenec, ki je sodeloval v narodno-osvobodilni borbi, sam stremel za tem, da bi njegova moc, njegova sila, njegovo znanje in sposobnost cim bolj okrepili kolektivno silo in napor slovenskega naroda. Mi smo zmagovali zaradi tega, ker je v tej borbi predvsem slovenski delavec, kmet in delovna ljudska inteligenca, ker so se ti sloji zavedali da je ta borba njihova borba in da ta borba postavlja pred nje, pred vsakega poedinca naloge in dolžnosti do slovenskega naroda, ki se jih nihce ne more ogniti. Nic se ne sme spremeniti v tem oziru tudi sedaj, ko smo zmagali, ko vzpostavljamo svojo ljudsko oblast. Mi moramo napeti vse sile, da bo sleherni Slovenec, ki ljubi svoj narod in ki se zaveda, da je mocna Jugoslavija najboljši zaščitnik svobode slovenskega naroda, da bo sleherni tak Slovenec dal vse od sebe, da bomo cimprej izšli iz teh prehodnih težkih dni obnove naše domovine. (Tako je! Aplavz.) Pred nami so mnogo težave, zlasti tezkoce na podrocju našega gospodarstva. Sleherni Slovenec mora v teh dneh razumeti da so prebodne žrtve potrebne in neobhodne in da bomo to zrtve, te tezkoce premagali tem preje, kolikor bolj bo sleherni od nas napravil vse, da bo pomagal ljudski oblasti, slovenski federalni vladi in naši jugoslovanski vladi v njihovih naporih. (Ploskanje.)

Slovenski narod je trpel in bo moral premagati se mnoge tezkoce v bodocnosti. Toda o eni stvari je slovenski narod danes prepican. Preprican je da je pot, na katero smo stopili 1941. leta da je ta pot pravilna in da je po tej poti treba iti do kraja, do zmage do jutrišnje srece, do popolne zagotovitve srecnejše bodocnosti slovenskega naroda. Po tej poti, pod vodstvom maršala Tita ki je stal na celu našega narodno-osvobodilnega boja od prvega dne naše narodne vstaje, samo po tej poti bomo dosegli popolno zmago, zmago, ki je v združtvi slovenskega naroda in v njegovi jutrišnji sreci in blagostanju. V to zmago krepko verujemo in zanjo je treba iti odlocno in neumorno na delo. (Ploskanje.)

V tem smislu, tovariši in tovarišice, se vam še enkrat zahvalim za pozdrave in želim, da bi vaši napori in vaše zrtve cimprej privedle do tega, da bo slovenski narod koncno na vsem svojem teritoriju svoj lasten gospodar, združen v svobodni Sloveniji, zedinjen z ostalimi jugoslovanskimi narodi v demokraticni federativni Jugoslaviji. (Ploskanje. Tako je!) In obenem, da bodo privedli do tega, da bo sleherni slovenski delovni clovek, sleherni delavec, kmet in delovni inteligent, da bodo slovenski delovni ljudje v svoji hši našli svojo sreco, blagostanje in mir.

Naj zivi srecna svobodna in zdruzena Slovenija v svobodni federativni Jugoslaviji!»

Tov. Edvard Kardelj je doživel v Ljubljani zelo prisrcen sprejem. Množice zastopnic iz Primorske in Koroške so ga obsule s cvetjem in prodrle kordon ter pohitele do avtomobila, v katerem se je vozil. Žene iz tistih krajev Koroške in Primorske, ki danes še vedno trpijo pod nasiljem fašistov, so ga s solzami v očeh prosile, naj jih reši fašizma. Tudi Tržacanke, so mu skozi solze temperamentno vzklikale le tri slovenske besede, s katerimi so hotele cim jasneje povedati vse, kar čutijo v srcu: Trst, Trieste, svoboda, Tito. Ena izmed mater, ki so prišle do njega, je vzklikala s solzami v očeh: «Rodila sem se v fašističnem zaporu, rada žrtvujem sebe in otroka — samo nikar vec fašizma na Primorskem!»

Tov. Kardelj se je po skoraj četrturnem prisrcnem razgovoru odpeljal s trga, množice pa so se razvile v dolg sprevod, ki je po ljubljanskih ulicah manifestiral za novo Titovo Jugoslavijo in demonstriral proti nakanam reakcije, ki hoče okrniti naše pravice.

Govor v tržaškemu prebivalstvu

Osvobodilni svet za Trst objavlja:

Jugoslovanska vojska je zapustila Trst. Zasedla ga bo zavezniška vojska. Pozivamo prebivalstvo, da ohrani mir in ne naseda provokaterjem, ki hočejo izzvati nemir.

Ostvarjena je stoletna težnja

AVNOJ je navdušeno ratificiral pogodbo o prijateljstvu, medsebojni pomoči in povojnem sodelovanju med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo

Beograd, 11. — Danes je AVNOJ sprejel in proglasil zakon o pogodbi prijateljstvu, medsebojni pomoci in povojnem sodelovanju med Jugoslavijo in SZ, ki je bila bila sklenjena v Moskvi 11. aprila 1945. Prisostvovali so namestniki dr. Budisavljevič, dr. Mandic, in ing. Sernec, poslanik SZ Sadcikov, nacelnik generalštaba Jugoslovanske armade generellajtnant Arse Jovanovič in druge osebnosti. Sejo je otvoril predsednik AVNOJ-a dr. Ribar.

Referat Moše Pijade o pogodbi

Referent zakonodajnega odbora Moša Pijada je precital poročilo ki med drugim pravi: «Ta pogodba ima izreden pomen za vse naše narode in za našo narodno državo. V bistvu je ta pogodba sama potrdila tesno prijateljstvo in sodelovanje, ki je obstojalo med Jugoslovansko armado in bratsko Rdeco armado v teku štiriletnega sodelovanja in borbe proti skupnemu sovražniku. Ta pogodba je nastala iz želje obeh strani, da se to prijateljstvo, ki je bilo dokazano s skupno prelito krvjo, še bolj razvije in da služi uničenju skupnega sovražnika naših dveh držav in vseh združenih narodov v vojni in miru ter da zajamči naš skupni doprinos delu povojne organizacije in varnosti.

V prvem členu te pogodbe se obe stranki obvezujeta, da bosta nadaleval vojno skupno z ostalimi združenimi narodi proti Nemciji do koncne zmage. V drugem členu se obe stranki obvezujeta, da bosta druga drugi nudili vso vojaško in drugo pomoc, če bi bila ena od njiju v povojni dobi zapletena v vojno z Nemcijo, kolikor bi ta obnovila svojo napadalno politiko, ali s katerokoli drugo državo, ki bi se Nemčiji pridružila v takšni vojni. V 3. členu izjavljata obe stranki, da bosta sodelovali pri vseh mednarodnih akcijah, ki imajo namen zagotoviti mir narodov, in izvajali pogodbo v skladu z mednahodnimi naceli, 4. člen vsebuje obvezo za obe strani, da ne bosta sklenili nobene zveze in sodelovali v nobeni koaliciji, ki bi bila naperjena proti eni izmed njiju. V 5. členu izjavljata obe, da bosta po vojni prijateljsko sodelovali za nadaljnji razvoj gospodarskih in kulturnih vezi med narodi obeh držav.

To pogodbo, ki odgovarje naprednim demokraticnim čustvom in neizmerni ljubezni, ki so jo naši narodi vedno gojili do najvecjega sovjetskega naroda-ruskega naroda, so naši narodi z navdušenjem sprejeli. S to pogodbo so naši narodi dobili najtrdnejše in najzanesljivejše jamstvo, da bodo pridobitve velike osvobodilne borbe očuvane, ter jamstvo za svojo srečnejšo bodočnost.»

Govor maršala Tita

Sad dolgoletne borbe - Kljub pregaženim pravicam je Jugoslavija zvesta miru - Tesna povezanost z ostalimi slovanskimi narodi

Po referatu je povzel besedo maršal Jugoslavije, predsednik ministrskega sveta Tito, ki je dejal: «Tovariši! Danes naj predsedstvo AVONJ-a ratificira pogodbo o vzajemni pomoci, prijateljstvu in sodelovanju med vlado SZ in vlado demokraticne federativne Jugoslavije.

Ob tej priliki želim poudariti veliki zgodovinski pomen tega akta. Ta pomen potrjuje v prvi vrsti navdušenje, s katerim je sprejet v vseh federalnih enotah, v vseh slojih naših narodov. Sklenitev te pogodbe ni samo delo vlade, ki jo je izvedla, temvec je rezultat starih teženj naših narodov, ki so izražene v dolgi 25letni borbi. 25 let so najnaprednejši sloji naših narodov zahtevali z vso odločnostjo takšno zvezo z veliko bratsko državo — Sovjetsko zvezo. Borili so se in razbijali tisto bariero, ki so jo ustvarjali razni reakcijonarni elementi v stari Jugoslaviji, bodisi iz svojih osebnih interesov, bodisi iz interesov, njim enakih v inozemstvu. Ce so nekoc protinarodni elementi, kot Stojadinovič ali princ Pavle ali vlade Cvetkovič-Maček storile vse, da bi Jugoslavijo cim bolj izolirali od pravih prijateljev in da bi na ta nacin pospešili katastrofo iz l. 1941., ko so našo državo napadle in zasužnjile fašistične skupine Hitlerja, Mussolinija in drugih, je sedaj vlada federativne demokratske Jugoslavije smatrala za svojo prvo dolžnost, da ukrene vse, da bi državo zavarovala pred sličnimi katastrofami in ji zagotovila miren razvoj in izgradnjo.

Ta pogodba ni naperjena proti nikomur, ki ne želi sličnih avantur, kot Hitler in Mussolini, ki želi mir in je prijatelj naše države, ki želi spoštovati njeno neodvisnost in svobodo, z eno besedo, ki nam želi dobro v našem napornem delu za zdravljenje od težkih ran, ki nam jih je zadal skupni sovražnik združenih narodov. Naša država želi živeti v miru in prijateljskih odnosajih ne samo z našimi sosedi, temvec tudi z našimi zavezniki iz velike osvobodilne borbe. Z njimi želimo imeti isto tako najboljše odnošaje, sodelovati v miru kot smo sodelovali v vojni.

Zato nam je tem težje, da že v prvih dneh veličastne zmage nismo našli razumevanja pri nekaterih naših velikih zaveznikih za naše pravice, ki smo si jihpridobili ne samo s potoki krvi, temvec tudi z zgodovinskimi utemeljitvami. Takšno stališce in negiranje naših pravic je pokvarilo veselje naših narodov že v prvih dneh velike zmage nad sovražnikom. Takšne krivice se globoko vsidrajo v dušo naših narodov in se zelo težko pozabijo. Toda Jugoslavija, zvesta ideji miru in v zavesti težke odgovornosti za očuvanje in utrjevanje tako težko pridobljenega miru, si prizadeva, četudi za ceno velikih žrtev, odkloniti spore in nesoglasja tudi tam, kjer imamo na svoji strani vse pravice.

Takšne teznje ne morejo biti v škodo drugim narodom, ker so miroljubne in izvirajo samo iz želje, da se spoštujejo naše pravice, naša neodvisnost in da naši narodi sami sebe upravljajo.

Nato je govoril podpredsednik AVNOJ-a Marko Vujačič.

Predsednik srbske narodne skupščine dr. Siniša Stankovič je med drugim izjavil: «Verujem, da naša zveza ne bo trajala samo 20 let, temvec da bo to nerazrušna zveza, zasnovana na bratstvu in edinstvu vseh jugoslovanskih narodov v bratski skupnosti vseh slovanskih narodov.»

Josip Vidmar o pogodbi

V imenu Osvobodilne fronte Slovenije je govoril Josip Vidmar: «V imenu slovenskega naroda, njegovih najboljših sinov, v imenu njegove težke zgodovine moram ugotoviti pred tem visokim forumom, dagledajo Slovenci na to pogodbo s SZ ne kot na politicni sporazum take vrste, ki se sklepa od danes na jutri zaradi boljše politicne kombinacije, temvec kot na **globoko organsko nujnost za nas Jugoslovane, posebno pa za nas Slovence. Mi Slovenci vidimo v tej pogodbi rešitev in jamstvo za srečnejšo bodočnost.»**

Oglasili so se še drugi govorniki, ki so vsi poudarjali splošno odobravanje, ki ga je med narodom pogodba zbudila.

Po končanih govorih so člani AVNOJ-a soglasno in z burnim odobravanjem sprejeli zakon. Dr. Ribarje zaključil zasedanje z naslednjimi besedami: «Pogodba, ki smo jc pravkar ratificirali, je prva mednarodna pogodba, ki jo je odobril AVNOJ, formiran v Jajcu l. 1943. S tem prihaja ta pogodba kot dokument v našo zgodovino, a ker je bila sklenjena v Moskvi v času vojne, bo zavzemala posebno mesto v zgodovini naše borbe za izgradnjo federativne demokraticne Jugoslavije. Preprican sem, da bo odgovarjalo vaši želji, če na tej seji poudarim zasluge predsednika vlade in ministra narodne obrambe tov. maršala Josipa Broza Tita. Pri tem velikem delu je imel on najvec zaslug, ker je osebno ustvarjal pogoje, ki so bili potrebni za sklenitev te prijateljske pogodbe.

Sporazum o Trstu

glede začasne uprave v Slovenskem Primorju, Trstu in Istri

Beograd, 9. jun. (o) Med jugoslovansko vlado in Zedinjenimi državami Amerike ter Vel. Britanije je dosežen sporazum o začasni upravi Istre, Trsta in Slovenskega primorja. Podrobnosti bodo izdelali predstavniki maršala Tita in maršala sira Harolda Alexandra.

Izjava zunanjega ministra dr. Šubašića

Beograd, 9 jun. (o) Zunanji minister zvezne vlade dr. Ivan Subašič je dal naslednijo izjavo:

Z zadovoljstvom izjavljam, da je bil danes podpisan vojaški sporazum med jugoslovansko vlado in vladama Velike Britanije ter Zedinjenih držav o okupaciji in začasni upravi v Istri, Trstu in Slovenskem Primorju. Ta sporazum je osnova, na kateri bodo predstavniki štabov jugoslovanskih armad in zavezniških vojsk določili vse podrobne aranžmane.

Nadejam se in verujem, da bo s srečno ureditvijo podrobnih vprašanj pri bližnjih razgovorih vojaških štabov doseženo popolno obojestransko razumevanje, ki je potrebno za nadaljnje poglabljanje medzavezniških odnošajev na Jadranu in v Srednji Evropi, kar bo v veliko korist za zagotovitev miru v tem delu Evrope.

Sovjetski strokovnjak o Trstu

Beograd, 11. — 8. junija je v predavalnici komisariata za zunanje zadeve predaval profesor zgodovine na moskovski univerzi Zvavič o Trstu. V svojem obširnem govoru je profesor Zvavič na podlagi kontroliranih podatkov, ki so bili vzeti iz obširnega zgodovinskega gradiva, razložil poslušalcem, kako je nastal problem Trsta. Ta problem, je rekel profesor Zvavič, so ustvarili italijanski imperialisti zato, da bi lahko tlačili slovenski in hrvatski živelj. Sedaj se pri problemu Trsta lahko vidijo pristaši demokracije in načelo samoodločitve narodov. Jugoslavija je v vprašanju Trsta pokazala, da zna čuvati pridobitve narodnoosvobodilnega boja. Dokazala je, da sta demokracija in enakopravnost naroda najvisji cilj njene politike.

Volilna kampanja v Angliji

Novozelandski list odgovarja na Churchillov napad na laburistično stranko

London, 10. — Volilni boj v Veliki Britaniji je odjeknil po vsem britanskem imperiju. Besede, ki jih je Churchill izrekel o socializmu, so izzvale nezadovoljstvo v Novi Zelandiji, kjer imajo 10 let laburistično vlado.

«Raynold News» objavlja Kitzingov clanek, ki pravi med drugim: «Mi Novozelandci, ki smo pri svojih volitvah v teku preteklih 10 let volili laburistično vlado, gledamo z nezadovoljstvom Churchillov žaljivi napad na laburizem. Spominjamo se njegovega velikega priznanja novozelandskemu vojnemu naporu in se vprašujemo, kako se skladajo te pohvale s trditvijo, da izvajamo svojo oblast samo s pomočjo Gestapa in da smo totalitaristi. Ne samo voditelji tukajšnjega laburističnega gibanja, ampak tudi široke plasti naroda so ogorcene nad Churchillovimi žaljivimi besedami o vladi, kakršna obstoja v naši državi. V Novi Zelandiji, nadaljuje Kitzing, primerjamo prilike v Britaniji s prilikami, ki vladajo v naši lasini delavski demokraciji pod socialistično vlado. Vprašujemo se, kdaj bo Britanija izpolnila obljube o socialnih reformah, ki predstavljajo v naši državi stvarnost, ki jo je ustvarila laburistična vlada.

Novozelandci popolnoma razumemo dejstvo, da je bila Britanija v času vojne v bojni črti, medtem ko na našo državo ni padla niti ena krogla iz sovražne puške. Toda vemo tudi, da smo poslali cvet svoje mladine v boj celo na drugo stran sveta in da smo sorazmerno imeli vec izgub kakor katerakoli druga država, v kateri govorijo angleško pa da smo pošiljali nepregledne množine hrane in streliva. Poudarjamo, da smo ves del teh vojnih naporov, na katere smo ponosni, dosegli z vlado, ki jo sedaj Churchill obtožuje. Spominjamo se, da je Churchill voditelj one stranke, ki je v svoji sredi zbrala mnogo torryjevcev, odkritih prijateljev nacistov.

Prav sedaj smo prejeli odlok naše vlade, o kateri pravi Churchill, da je birokraticna, s katerim se nam zmanjšujejo obroki zato, da bi v Britaniji lahko imeli vec hrane. Churchill nas je že dolgo casa prikrajševal za vse, kar uživamo kot naravno stvar pod svojo laburistično vlado. Zato bomo zelo razocarani, če pri volitvah dovolite Churchillu in njegovi stranki, da s svojim zastarelim konzervatizmom nadalje počne take stvari, zaključuje «Raynold News».

Zasedanje vrhovnega sovjeta SZ

MOSKVA, 11. *Tass.* — Prezidij vrhovnega sovjeta Sovjetske zveze je sklenil sklicati 12. zasedanje vrhovnega sovjeta za 22. junij. Zasedal bo v Moskvi.

Goriško ljudstvo terja svoje pravice

20.000 glava množica iz vse Goriške je včeraj veličastno manifestirala za svobodo, proti fašizmu, za svoje s krvjo dosežene pridobitve

Že v jutranjih urah so se vceraj začele zbirati v Gorici množice ljudi iz mesta in bližnje in daljne okolice. V mogočnih povorkah so prihajali možje, žene, fantje, dekleta in otroci iz Brd, Kanalske doline, s Trnovske planote in iz Vipave, delavci iz goriških tovarn, meščani, Italijani in Slovenci, ljudje vseh slojev in poklicev, z zastavami na velikih drogovih, v narodnih nošah, s transparenti in s slikami maršala Tita. Mogočno se je razlegalo po goriških ulicah vzklikanje in petje 20 tisoč glave množice.

Med množico si videl objokane obraze mož in žena, ki so po štirih letih žrtev, neizmernega trpljenja in strahu pred nemškimi in fašističnimi tolpami, po štirih letih krvave vsenarodne borbe proti tiraniji, upravičeno pričakovali svobode, s ponosom zmagovalca in veseljem. Toda danes so morali prav ti Primorci, Slovenci in Italijani, ki so z lastnimi silami, s svojo lastno vojsko štiri leta osvobajali s krvjo prepojeno rodno deželo in jo končno osvobodili, dočakali, da jim veliki zavezniki ne priznavajo osnovnih pridobitev njihove borbe.

Razočarani, a odločni

Razočarani nad tako hvaležnostjo in popolnim neupoštevanjem takih žrtev, se je vsa ogromna množica manifestantov podala pred veliko okrožno palaco in zahtevala pojasnila, zakaj je morala naša vojska-osvoboditeljica zapustiti Gorico, Trst in velik del Primorske. Italijanska in slovenska delegacija, ki jo je množica izvolila iz svoje srede na licu mesta, se je podala na Okrožni izvršni odbor, medtem ko je množica zunaj ves čas vzklikala in zahtevala odgovor. Ko se je med vzkliki: «Živel Tito, Živel narodno osvobodilni odbor, Živela naša prva ljudska oblast, Hočemo naše pravice, zahtevamo nerazdeljivo Primorsko v Jugoslaviji, Živela nasa vojska», pojavil na balkonu palace Janko-Julij Beltram, tajnik Okrožnega odbora za Goriško, se navdušeno vzklikanje množice ni hotelo poleči in govornik dolgo časa ni mogel priti do besede. Nazadnje je spregovoril:

V bratski skupni borbi proti fašizmu

Tovariši, tovarišice! Culi ste objavo sporazuma med zavezniki in maršalom Titom. Bili smo prisiljeni podpisati sporazum, ki določa, da naša vojska zapusti ozemlje, ki ga je s svojo krvjo, z največjim trpljenjem osvobodila.

Vemo, da je s tem izsiljenim sporazumon storjena največja krivica nam, ki smo za svobodo vseh zatiranih narodov sorazmerno največ žrtvovali. Ves svet ve, da smo več žrtvovali. *Ves svet ve, da smo vodili najdoslednejšo borbo proti fašizmu.* Fašistični imperialisti pa med tem uživajo podporo onih, proti katerim so se še nedavno borili.

Niso pa s tem sporazumom dokončno določene meje. Dokončna ureditev pripada mirovni konferenci, ki se je pa mi, ki smo ohranili v tej vojni našo zastavo neomadeževano, ne bojimo. Vsi Primorci s te in one strani Soče in Italijani so se z ramo ob rami borili proti fašizmu za novo demokratsko Jugoslavijo. Nikoli nismo in ne bomo priznali delitve Primorske. Italijani vedo, da so njihove nacionalne pravice popolnoma zagotovljene.

V imenu Osvobodilne fronte, ki nas je vodila v najtežjih trenutkih, zahtevamo od vas *udanost, disciplino, požrtvovalnost in samozavest.* Zahtevamo od vas popolno *zaupanje v naše osrednje vodstvo,* ki bo znalo razbiti vsak poizkus reakcije, da bi uničila naše. *Nihče nima pravice vmešavati se v naše notranje zadeve.* Trdno smo prepričani, da bomo živeli skupno z našimi brati. Porok za to je pa naša vojska, ves svobodoljubni svet in orjaška zveza vseh slovanskih narodov.

Zato se oklenimo trdno naše ljudske oblasti, največje pridobitve naše borbe. Vodimo najstrožjo borbo proti kršiteljem naše narodne oblasti, ker se s tem najbolje borimo proti zahrbtnim fašističnim napadom. Živelo bratstvo italijanskega in slovenskega naroda! Živela demokratična in federativna Jugoslavija!

Neziomljiva volja naroda-trpina

V imenu italijanskega delavstva je govoril clan Izvrsnega odbora goriškega okrožja tov. Lehly, ki je nagovoril množico takole:

Tovariši in tovarišice! V imenu goriških delavcev vas pozdravljam, ko ste prišli na to kar najlepšo, kar najbolj navdušeno manifestacijo solidarnosti in protesta. *Še enkrat izpričuje naše ljudstvo, naše pravo ljudstvo, naše zdravo, naše resnično demokratično ljudstvo, kakšna je njegova nezmagljiva volja, kakšne so njegove nepobitne želje.* Ta volja in te želje so podale pogoje za silno borbo, ki so jo sprožili naši partizani po gorah, po gozdovih, po snegu in dežju, kljub ogromnim žrtvam in trpljenju in ki so jo privedli do zmage ter ustvaritve ljudske oblasti, ki jo hočejo fasisti, ko so podlo zbežali iz Gorice in se sedaj potepajo po Furlaniji, kjer skušajo zasejati razdor med nami in našimi zavezniki, proti katerim so se pa 6 let udinjali vpadnikom, sedaj nadomestiti z znanimi klikami reakcionarnih in protiljudskih elementov.

Ne igramo se z razlagami o besedi demokracija, kajti demokracija je samo ena in zato prepuščamo pozitivistom, da jo logično obrazložijo. Vemo pa, kar hocemo in zakaj smo se borili. *Hočemo in borili smo se za svobodo in ta pomeni za nas:* Ljudstvu vso oblast!

Jutri prevzamejo v Gorici naši zavezniki vojaško oblast, kakor so se o tem s porazumeli v Beogradu. To v ničemer ne prejudicira pripadnosti naše dežele, ki bo o njej odločala mirovna konferenca. Vse to nas miri spričo zaupanja, ki ga izkazujemo narodnemu junaku, voditelju zatiranih narodov tov. maršalu Titu.

Pripravljeni pa smo vsekakor na vse, če ne bodo vpoštevali naših naporov za dosego zmage.

Delavci obeh narodnosti! V duhu idealov vseh narodov, ki ljubijo svobodo, pobratite se!

So in ostanejo naši do konca svojega življenja

Major Aco Zupanc, komandant Gorice, je v dolgih presledkih, ki jih je povzročala množica z navdušenim vzklikanjem odgovoril na vprašanja razočaranega ljudstva. Dejal je, da vojska dobro ve, kaj vse je prebivalstvo pretrpelo in žrtvovalo. Dalo ji je zadnji košček kruha, zadnjo rjuho, zadnjo kapljo lečila za ranjenega tovariša. Kljub slabi obleki, pomanjkljivemu orožju, slabi hrani ter vsemu trpljenju in naporom, je nadaljeval major Aco, *je naša vojska, brez pomoči zaveznikov osvobodila Trst, Gorico, Tržič, Kobarid, Tolmin, Celovec in Beljak.*

Maršal Tito nam je ukazal, da se moramo umakniti iz Trsta in Gorice, da bi ohranil mir v Evropi. To pa ne pomeni, da smo izgubili, kar je naše. *Bodite budni! Fašistična zver je potolčena, ali ubita ni. Pojavila se nam bo v raznik oblikah, odeta v zlato in lepe besede. Ameriške oblasti so mi danes zjutraj ponovno zatrdile, da ta zemlja po vsej pravici pripada Titovi Jugoslaviji. Mi smo zavezniki in zato s pravico upamo, da je ta izjava iskrena.*

Se nekaj bi vam povedal. Bodite bratje, bodite bratje vsi Slovenci in Italijani, vsi protifašisti! V dobrem sožitju med vami je ključ za vaše boljše življenje. Lahko vam povem in prisegam: *Mi se vrnemo. Smo in ostanemo z vami do konca svojega življenja.*

V borbo še bolj odločno

Po končanih govorih je množica s trga krenila v ulico Roma pred komando mesta. Tu je obdala kamione, na katerih so bile naše čete, ki so se pripravljale na odhod. Ljudje so se metali pred kolesa, se obšali na blatnike in zahtevali, da ostane naša vojska v Gorici, Komandanta mesta, majorja Zupanca so dvignili na ramena in ga nosili po ulici.

Ta dan naj bi si nataknili objektivna očala zavezniški časnikarji in poročali svetu resnico. Solze razočaranih in smrtno užaljenih ljuditrpinov se bodo posušile, kakor so se morale solze za neštetimi žrtvami. Toda verovali lažnivim besedam o veliki demokraciji, ki jo tako blatijo, ne bodo vec. Narod-junak zna prenašati žrtve, ne more in ne bo pa prenašal nikakih žalitev.

Včerajšnji dan je vsem izprical veliko bolečino italijanskega in slovenskega primorskega ljudstva, pokazal pa je še večjo odločnost v borbi za njegove pravice, priborjene v krvavem boju s fašističnimi tolpami.

Eksplozija na ljubljanski postaji

Beograd, 11. *NNU* — V četrtek zvečer je eksplozija uničila 300 kamionov za prevoz municije, ki so bili na postaji v Ljubljani. Radijski poročevalec je pripisal požar sabotažnemu dejanju. Ubitih je bilo 5 ljudi, 30 pa ranjenih.

Daladier proti Petainu

Pariz, 11. *Reuter.* — Edouard Daladier, bivši francoski ministrski predsednik, ki ga je pred 5 leti maršal Pétain dal zapreti, je izjavil naslednje: «Maršal Pétain je bil oblastiželjen in megalomanski». Pétain je 17. junija 1940 predčasno odredil prekinitev sovražnosti, tako paraliziral boreče se francoske oddelke in povzročil, da so Nemci ujeli 1.5 milijonov Francozov.» Daladier je tudi trdil, da ni bilo treba, da bi bila Francija poražena v letu 1940, ker je bilo stanje produkcije tedaj potolažljivo. Američani so nam zaceli pošiljati letala posebno v Casablanco. Ce bi se vzdržali do jeseni, bi bila situacija rešena.» Daladier je obtožil Pétaina, da je odgovoren za špranjo v Moginotovi črti in je dodal, da je Pétain hotel skleniti premirje že v maju 1940, dasiravno ni vedel za pogoje. Ves ta manever pa da je vprizoril Laval.

II. kongres SPŽZ v Ljubljani

Naše žene se bodo tudi v bodoče borile proti izdajalcem in vsem ostankom fašizma

V Ljubljani je bil dne 9. in 10. junija II. kongres Slovenske protifašistične ženske zveze, katerega se je udeležilo poleg drugih žena nad 900 izvoljenih delegatk iz vseh krajev Slovenije, Koroške, Primorske in Trsta ter delegatk iz Srbije, Črne gore in Hrvatske. Otvoritvi kongresa so prisostvovali člani Slovenskega narodno-osvobodilnega sveta in člani prve Narodne vlade Slovenije s predsednikom Borisem Kidričem, podpredsednikom dr. Marjanom Breceljem in drugimi ministri. Zastopana je bila tudi naša vojska, sovjetska in češkoslovaška vojna misija ter zastopnice sovjetskih žena. Po odigrani himni je bilo na predlog sekretarke Glavnega odbora SPZZ tov. Mare Rupena-Osolnikove izvoljeno častno predsedstvo kongresa. Izvoljeni so bili: vodja Jugoslavije marsal Tito, maršal Sovjetske zveze Stalin, predsednik angleške vlade Churchill, predsednik Združenih držav Amerike Truman, dalje Pejlovič Kata, zastopnica Centralnega odbora AFZ Jugoslavije in ves ta odbor, Izvršni odbor AFZ Slovenije, Centralni komite protifašistične ženske zveze, Centralni komite Komunistične Partije Slovenije, Izvršni odbor SNOS-a, predsednik Narodne vlade Slovenije tov. Kidrič in vsi ostali člani federalne vlade. Takoj nato je bilo izvoljeno delovno predsedstvo kongresa, sestavljeno iz 20 članic s tovarišico Vido Tomšicevo, ministrom za socialno politiko na čelu.

Ko so članice delovnega predsedstva zasedle svoja mesta, je pozdravil kongres sekretar SNOSa tov. France Lubej. Pozdravil je naše zavedne žene in politične aktivistke, ki so v najtežjih časih opravljale politične in gospodarske naloge na osvobojenem in neosvobojenem ozemlju ter žene iz mučilnic, koncentracijskih taborišč. Poudaril je, da se žene zavedajo bodočih nalog, da poznajo težave, a tudi sladkosti dela. Dejal je, da se bodo naše žene znale boriti tudi proti našim sovražnikom, proti izdajalcem, proti vsem ostankom fašizma. Žene so burno odobravale njegova izvajanja in zahtevale izročitev vojnih zločincev.

V imenu vojne misije Sovjetske zveze je nagovoril zborovalke major Zagorunkov, ki je v svojem govoru poudaril, da stojijo pred nami nove težke naloge, ki so naloge vseh žena svobodoljubnih narodov. Kot zastopnica sovjetskih žena je govorila tov. poročnik Evgenija Aljanko. Za enotne strokovne zveze je govoril tov. Vencelj Perko. Za centralni odbor antifašistične fronte žena Jugoslavije Neda Božinovičeva, za glavni odbor AFŽ Srbije Milica Prodanovičeva, za Hrvatsko antifašistično fronto žena Julijana Ciper, kot delegatinja Črne gore tov. Mirona Saranovičeva, v imenu tržaških Italijank in protifašistk Marina Bernetičeva, za avstrijske protifašistke Agi Fülöp, za partizanke XVI. vojvodinske divizije Olga Stojičeva, za Jugoslovansko armado podpolkovnik tov. Kočevar in za glavni odbor Zveze slovenske mladine tov. Lado Jurančič.

Nato je predsednik Narodne vlade Slovenije tov. Boris Kidrič v imenu Izvršnega odbora OF in vlade pozdravil kongres. S tem je bil slavnostni del kongresa končan.

Zastopnice Koroške

Tudi žene s Koroške so prihitele na II. kongres. Prišle so po dolgi in naporni poti. Skrivati so se morale, da jih ne dobe nacisti in njihovi zaščitniki. Toda vseeno, prišle so. Nobena stvar jih več ne ovira. Kot predstavnice koroških žena, so prišle, da povedo vsem, da hoče Koroška edino v Jugoslavijo in da jih od te želje ne bo odvrnila nobena stvar.

V soboto, malo pred 11. uro, so jih pri remizi v Šiški sprejele zastopnice glavnega odbora SPZZ, pionirčki, mladina, delegatke iz Srbije ter majka Mirona Saranovičeva, delegatka iz Črne gore. Na vsej dolgi poti do Ljubljane in po Ljubljani sami so jih množice navdušeno pozdravljale, obsipavale z rožami in dajale trdno zagotovilo ter odgovor «ne bo več dolgo» na napis, ki so ga nosile na transparentih: «Koroška še vedno trpi pod nacizmom».

Nad 400 tržaških protifašistk

se je pripeljalo v soboto popoldan na gorenjski kolodvor. Pričakala jih je množica ljudi z vojasko godbo. Pozdravni nagovor je imela tov. Jožica Tomanova v imenu glavnega odbora SPŽZ. V imenu Tržačank pa sta se ji zahvalili Luiza Crescia in Nela Sosičeva. Nato so se razvrstile v sprevod z vojaško godbo na čelu in odkorakale proti središču mesta. Nosile so nešteto slovenskih in italijanskih zastav z rdečimi zvezdami in transparente, na katerih so bila v slovenskem in italijanskem jeziku napisana gesla: «Skupaj smo se borili, skupaj bomo branili; «Živela enotnost slovenskih in italijanskih žena», «Živel avtonomni Trst v federativni in demokratični Jugoslaviji!».

Prebivalstvo Ljubljane jih je povsod navdušeno pozdravljalo. Posebno so bili še navdušeni nad italijanskimi partizankami-garibaldinkami. Prisrčno prijateljstvo in sodelovanje je združilo italijanske in slovenske protifašistke med seboj. Množice so jim navdušeno vzklikale: «Živelo bratstvo svobodoljubnih narodov!»

Maršalu Titu za obnovo domovine

Žene, ki so prihitele na zborovanje, so prinesle s seboj darove, ki so jih zbrale po svojih krajih, ki so toliko trpeli v štirih letih vojne. Vse, kar jim je bilo dragega in kar so mogle napraviti s svojimi rokami v mislih na svojega ljubljenega maršala Tita, so prinesle s seboj kot viden znak povezanosti in predanosti.

Protifašistke iz Tržaškega okrožja so izročile v kongresni pisarni SPŽZ veliko srebrno vazo napolnjeno s skoraj 400 kosi ženskega zlatega nakita in draguljev. To so dragoceni starinski kosi nakitja in lepotičja, ki so jih Tržačanke dedovale od svojih prednikov. Darovale so jih za obnovo razdejanih domov, kajti zavedajo se, da ni danes nobena žrtev prevelika. Na vazo so zapisale: «Žene Tržaškega okrožja poklanjajo maršalu Titu za obnovo domovine». Žene iz Tržiča so prinesle s seboj zavoj srebrnih predmetov, s posvetilom: «Tovarišu Titu slovenske in italijanske žene iz Tržiča za II. kongres».

S Slovenskega Krasa so prinesle žene na steklenem podstavku pritrjen kraški kamen, ki je izklesan z grobišč ubitih primorskih talcev. Na njem je pritrjeno marmorno srce z napisom v italijanščini in slovenščini: «Ta zemlja je vaša, tovariš Tito, ker so naši sinovi krvavili zanjo».

II. kongres protifašistične ženske zveze je daroval maršalu Titu dragoceno pozlačeno in z velikim rubinom okrašeno žaro v obliki zemeljske krogle, napolnjeno z zemljo iz grobov talcev, ubitih v Ljubljani.

APŽZ s Koroške je podarila svojim sestram iz Primorske krasen prapor, izdelan iz bogate težke svile in okrašen s pozlačeno zvezdo z vdelanimi dragulji.

Rudarske žene iz Idrije so darovale Narodni vladi Slovenije iz idrijskih klekanih čipk v beli, modri in rdeči barvi izdelano trobojnico z rdečo zvezdo. To je zastava, pod katero je narod pripravljen na vse borbe, in vse žrtve za svoj blagor in blagor bodočih pokolenj.

A to so samo drobci iz morja daril, med katerimi prednjačijo čudoviti izdelki slovenskih narodnih vezenin v vseh oblikah in izdelkov domačih obrti, v katere je vtkana globoka ljubezen in udanost slovenskih žena domovini in njenim predstavnikom: maršalu Titu in Narodni vladi Slovenije.

Oredbe tržaškega MOS-a

Prijava zalog olj goriv in mazil

Z ozirom na potrebo, da se spravita v sklad oskrba in razdelitev surovih mineralnih olj za predelavo kakor tudi goriv in mazil vsake vrste odreja Osvobodilni svet za Trst:

Čl. 1. Vsa industrijska in trgovsko podjetja ter zasebniki, ki imajo zaloge surovih olj, goriv in mazil za kakršnokoli svrho, morajo naznaniti takoj, a najkasneje 11. t. m. te svoje zaloge Trgovinskemu uradu za petrolejske proizvode za Trst in okrožje, via S. Spiridione št. 7/II in jih staviti na razpolago temu uradu na račun Osvobodilnega sveta za Trst.

Ta odredba ne velja za vojaške komande.

Čl. 2. Kdorkoli bi skrival surova mineralna olja, goriva in mazila in jih ne bi prijavil po predpisih čl. 1, bo kaznovan s zaplembo blaga in se bo z njim postopalo po zakonu.

Čl. 2. Kdorkoli bi skrival surova mineralna olja, goriva in mazila in jih ne bi prijavil po predpisih čl. 1, bo kaznovan s zaplembo blaga in se bo znjim postopalo po zakonu.

Čl. 3. Ta odredba stopi takoj v veljavo.

Trst, 9. junija 1945.

Predsednik odv. Pogassi Giuseppe, tajnik štoka Franc.

Urnik za trgovine

Mestni osvobodilni svet odreja: Urnik za trgovine bo od 11. junija t. l. dalje naslednji:

a. ob delavnikih: 1. mlekarne, pekarne in prodajalne kruha od 6,30 do 12., od 16. do 18; 2. trgovine jestvin na drobno in na debelo vštevši drogerije, prodajalne mesnih izdelkov, sira, sadja in zelenjave, olja in mila, žita, semen in krme itd. od 7. do 12., od 16. do 19.; 3. mesnice (v dnevih razprodaje) od 7,30 do 12., od 16. do 18,30; 4. prodajalne oglja in drv za kurjavo na drobno od 7,30 do 12., od 16. do 18,30; 5. slaščičarne in prodajalne biškotov od 8. do 13., od 16. do 19.; 6. trgovine na drobno razne opreme, oblek in raznega blaga (tudi papirnice in knjigarne), avto-motociklov in delov, električnega materiala, vode, plina, gradbenega materiala, železa, kovin, strojev itd. od 8. do 12., od 16. do 18.30; 7. Cvetličarne od 8. do 18.30;

b. ob nedeljah in praznikih: 1. mlekarne, pekarne in prodajalne kruha od 7. ure do 12. ure; 2. slaščičarne in prodajalne biškotov od 9. do 13., od 15. do 19.; 3. cvetličarne od 8. do 13.; 4. trgovine sadja in zelenjave od 8. do 12 ure.

Papirnice se bodo v teku šolskega leta lahko odprirale pol ure pred začetkom pouka. V dneh, ko so trgovine popoldne zaprte, se morajo vse zapreti ob 12. uri, razen onih, za katere je predvideno, da ostanejo odprte popoldne tudi v teh dneh.

Tržaški narodni zaščiti je poverjena skrb za izvedbo tega odloka.

V Trstu, 9. junija 1945.

Predsednik *dr. G. Pogassi*
tajnik Štoka Franc

Zaplemba Agencije Stefani

Glede na to, da je agencija Stefani delovala v fašističnem smislu in sodelovala z nemškim okupatorjem ter povzročila na ta način prebivalstvu mesta moralno in materialno škodo, odreja Osvobodilni svet za Trst zaplembo imovine omenjene agencije v Trstu, via Mazzini št. 30 v korist mesta Trsta, v čigar last preidejo s tem dnem vse premičnine in nepremičnine, terjatve in pravice, in ki obenem prevzame vse obveznosti in dolgove te agencije napram tretjim osebam.

Kdor misli, da more uveljaviti kakšne pravice napram agenciji, mora tozadevne prijave predložiti ravnateljstvu predsedstva Osvobodilnega sveta za Trst v roku 60 (šestdesetih) dni od dneva priobčitve te odredbe.

Pričujoča odredba stopi takoj v veljavo.

Podpisala sta jo predsednik odv. Giuseppe Pogazzi in tajnik Rudi Uršič.

Pri uradu za tisk

Osvobodilni Svet za Trst imenuje za načelnika Urada za Tisk, ustanovljenega z odredbo Osvobodilnega Sveta, z dne 31. maja 1945. tovariša Poletto Silvina, za podnačelnika pa tovariša dr. Kukanja Angela.

Odlok imenovanja stopi takoj v veljavo.

Trst, 10. junija 1945.

Predsednik odv. Giuseppe Pogassi, tajnik Štoka Franc.

Razdeljevanje tobaka v Gorici

Mestni odsek za prehrano objavlja: V torek, 12. t. m., se bo delila pri vseh prodajalcih tobaka samo na žigosane nakaznice na odrezek štev. 1 sledeča količina tobaka na osebo: 40 gr tobaka, 30 gr cigaret, 7 gr cigar, 1 zavoj papirčkov.

Okrajni Izvršni odbor, Gorica

V spomin na Matteottija

Svečana proslava mučeniške smrti velikega protifašističnega borca

V nedeljo zjutraj so si Tržačani v gledališču Rossetti oddolžili spominu junaškega protifašističnega borca italijanskega naroda Giacomo Matteottija, ki je pred 21 leti postal žrtev fašističnih rabljev. Množica Tržačanov, ki se je udeležila te svečanosti je pokazala, koliko hvaležnosti in spoštovanja čuti do onih, ki so padli za mir in prijateljstvo med narodi.

Tov. Štoka je v imenu italijansko-slovenske protifašistične zveze govoril v spomin italijanskega mučenika Matteottija in se ob tej priliki spomnil vseh, ki so dali svoja življenja za svobodo. Spomnil se je bazoviških žrtev in Pina Tomažiča, ki je prvi v Trstu gojil italijansko-slovensko bratstvo, spomnil sa je borcev jugoslovanske armade, ki so umirali pred vrati Trsta, in v njem samem. Dejal je: Dela teh junakov in mučenikov bomo nadaljevali, ne maščevanjem, temveč z obnovo, z vztrajnim delom bomo lahko na vsakem koraku častili njihov spomin.

Zastopnik italijanske socialistične stranke tov. Bottai je dejal: 21 let smo želeli, da bi mogli počastiti spomin velikega padlega socialista, ki se je celo svoje življenje boril in umrl zato, da bi italijanskemu narodu preprečil katastrofalni poraz, v katerega ga je pahnil fašizem. Njegova protifašistična zavest, njegove voditeljske in organizatorske ter bogate duševne sposobnosti so povzročale fašistom strah. Zato je padel tako, kakor so pod fašizmom padali vsi, ki so želeli mir in bratstvo med narodi. Varali so se tedaj fašisti in se varajo še danes, če mislijo, da z uničenjem človeških teles uničijo tudi ideale. Duh Matteottija je živel vsa leta fašizma v onih, ki so verovali v današnje velike dni in v zmago svobodoljubnih narodov. Njegov duh živi danes v onih, ki tudi v Italiji ustvarjajo narodu boljše in resnično svobodno življenje.»

Po gledališču se je razlezlo živahno ploskanje. Mnogi med udeleženci niso več zdržali ogorčenja nad tem, kar se je godilo pred tolikimi leti. Zahtevali so: «Proč z monarhističnimi savojskimi krivci! Tudi kralj je sokriv umora Matteottija!» Silno odobravanje na te besede ni hotčlo poleči. Morda je bila za hip pretrgana globoka svečanost, toda v Trstu ni mogoče drugače, ker govori pravo tržaško ljudstvo, ki ne bo nikoli pozabilo krivic fašističnih in imperialističnih zločincev.

Tov. Bottai je ob zaključku pozval navzoče z besedami: «Raztopimo bron fašističnih spomenikov, dobro ga razkužimo in zgradimo iz njega nove spomenike našim mučenikom.»

Navodila za začasni kmetijski popis

Potrebno je, da se začasni kmetijski popis hitro izvede tako, da bo mogoče preiti čimpreje k izdelavi načrta za obnovo.

Za čimbolj sistematično delo, naj okrožni kmetijski poročevalci, odnosno inštruktorji, postavijo okrajne popisovalce, člane N.O.O. ali aktiviste O.F., ki pa morajo biti na vsak način strokovno in organizacijsko dovolj sposobni. Za čim hitrejši popis priporočamo, da se posamezni okraji razdelijo na več popisnih okolišev, tako da bo na vsakega prišlo največ deset vasi odnosno K.N.O.O. V to svrho naj okrajni popisovalci postavijo okoliške popisovalce, na okrajni seji naj jim razdelijo popisne obrazce, raztolmačijo način dela in dajo točna navodila. Okoliški popisovalci sporazumno s krajevnimi oblastmi pa naj določijo krajevne popisovalce in naj prenesejo nanje vsa dobljena navodila. Za čim boljši izid popisa je potrebno vršiti stalno kontrolo.

Krajevni popisovalci naj vpišejo v posamezne razpredelke (rubrike) dejansko stanje dne 10. junija, čeprav bi popis trajal dalje. Za vsako vas odnosno K.N.O.O. se morajo na koncu rubrike podatki sešteti. Krajevni popisovalci naj osebno prinesejo izpolnjene obrazce okoliškemu popisovalcu najkasneje do 17. t. m. Okoliški popisovalci so dolžni obrazce takoj pregledati, ugotoviti njihovo točnost in jih osebno prinesti na sedež okraja. Na okrajih se bodo podatki ponovno pregledali in vnesli v nov obrazec, kjer bodo sešteti. Okrajne obrazce je sestaviti v treh izvodih najkasneje v petih dneh po izročitvi od strani okoliških popisovalcev. Od treh izvodov je treba poslati enega pristojnemu okrožju, enega ministrstvu za kmetijstvo v Ljubljani, tretjega pa obdržali v svojem okraju. V vseh okrajih, ki spadajo pod Primorsko je treba napraviti še četrti izvod in ga poslati na P.N.O.O.

Okraji morajo krajevne popise po uporabi vrniti K.N.O.O. Po vaseh, kjer zaradi nepremagljivih ovir popisa ne bo mogoče izvršiti v določenem roku, naj se v poročilu obrazcu navede vzrok, popis pa naj se izvede, čim bo mogoče.

Krajevni popisovalci naj se poslužijo pri delu organizacij ZSM, SPŽZ in posameznih sposobnih kmetovalcev. Popis je izvršiti povsod, kjer so kmetijski obrati. Za točno in pravočasno izvedbo popisa so odgovorni okrožni in okrajni popisovalci.

Nov okupatorski zločin

odkrit v Mali dolini na Opčinah

Skupina delavcev, ki je zaposlena z iskanjem mrlicev, je 7 t. m. odkrila v Mali dolini na Opčinah grob 18 že napol razpadlih trupel. Komisija za ugotavljanje zločinov okupatorja, ki je bila pozvana k preiskavi, je ugotovila, da so bile žrtve, pretepane s puškinimi kopiti, nato pa ustreljene v tilnik. Žrtve imajo roke zvezane na hrbtu z bodeco in telefonsko žico. So mladeniči, ki so vsi oblečeni v civilne obleke. Domnevajo, da so bili pred enim mesecem odpeljani iz zaporov. Ker so bili muceni tudi z ognjem in nato pokriti z dračjem in smrekovimi vejami, trupel ni mogoče identificirati.

Sestanek voljenih sodnikov

Voljeni sodniki bodo imeli v sredo, 13. junija 1945., ob 9 uri v veliki dvorani mestne palače v Trstu sestanek z naslednjim dnevnim redom:

1. Nagovor referenta odseka za sodstvo, 2. pozdravi gostov, 3. poročilo predsednika Višjega narodnega sodišča za Primorje o nalogah sodnika, 4. svečana zaobljuba sodnikov, 5. izročitev poverilnic sodnikom, 6. izvolitev predsednika narodnega sodišča za Trst, 7. poročilo predsednika narodnega sodišča za Tržaško okrožje o ustroju narodnih sodišč. — Referent odseka za sodstvo pri Osvobodilnem svetu za Trst.

Interniranci, ki se vračajo

V naslednjem objavljamo nadaljnji seznam naših internirancev, ki se trenutno se mude v Dachu ali pa se že vracajo domov.

Dadić Marko, letnik 1911, Musales pri Poreču, *Radin Ivan*, 1919, Huduje pri Buzetu, *Radolović Gregor*, 1907, Jadreski pri Pulju, *Radoš Anton*, 1905, Višnjan, *Radošević Rudolf*, 1926, Lokve, Gorski Kotar, *Radovčić Peter*, 1922, Gehiči pri Poreču, *Rakovič Anton*, 1906, Labin, *Rakoveo Peter*, 1926, Vrsar 56, Pulj, *Rapoteo Josip*, 1902, Trst, *Ratoša Anton*, 1926, Skujeri pri Pulju, *Rasman Rudolf*, 1908, Gradišče, Istra, *Rebula Stanislav*, 1922, Como, *Rede Vinko*, 1911, Lazi, Čabar, *Renčič Peter*, 1908, Pulj, *Ribarič Gajetan*, 1920, Višnjan 2, *Rioiandelli Feliciano*, 1898, Trst, *Ricotta Ivan*, 1913, Pulj, *Rjavec Jože*, 1906, Ozeljan 20, *Rimanič Ivan*, 1906, Zminj 12, *Ritosa Peter*, 1904, Čerkelada, Vižinada, *Rivarič Marjan*, 1925, Višnjan, *Robeša Viktor*, 1922, Reka, *Rojnič Ivan*, 1921, Bateli, Goleseva 1. Babanj, *Rosetto Romeo*, 1912, Kopar, *Rubiša Viktor*, 1922, Reka, *Rudan Jože*, 1914, Rudani, Zminj, *Ruggero Ivan*, 1913, Kanfanar 1, *Ruggero Peter*, 1917, Kanfanar, *Rukavina Slavko*, 1925, Volarič, *Sv. Juraj*, Senj, *Rustja Albin*, 1914, Trst, *Rus Boris*, 1929, Reka, *Ružio Jakob*, 1911, Labinj, *Ružio Simon*, 1897, Rovinsko 148.

Sajina Ivan, 1922, Katun 4, Istra, *Sankovio Franjo*, 1924, Podgrad, Novi grad, Reka, *Sankovio Josip*, 1926, Pilečici, Vodnjan, *Santaleza Anton*, 1913, Pazin, *Sargi Ivan*, 1913, Leprinčani pri Žminju, *Sdrigotti Bruno*, 1921, Ločnik, Gorica, *Sedej Miha*, 1899, Srednja Kanomlja, *Sedevčič Rudolf*, 1909, Gorica, *Sedmak Anton*, 1920, Koritnica, Knežak, *Sergo Nošo*, 1915, Pazin, *Siljan Mate*, 1909, Marčana 255, Pulj, *Simčic Anton*, 1916, Dobrava, Slomberg, *Simčič Drago*, 1926, Reka Dobrostol 13, *Simčič Franc*, 1899, Vedrijan, Gorica, *Simčič Hilarij*, 1925, Smartno pri Kojskem 90, *Simčič Ivan* 71, Reka, *Simčič Benjamin*, 1915, Vrtojba, *Simšič Janez*, 1897, Reka, *Sintio Luigi*, 1923, Cres, *Sirk Alojz*, 1925, Medana, *Sirk Danilo*, 1925, Medana, *Sironio Benedikt*, 1926, Pazin, *Sirotnjak Ivan*, 1903, Lovrana, *Skočir Ivan*, 1926, Vrana 36, Kobarid, *Skoki Viktor*, 1928, Trst, *Slavco Ivan*, 1925, Gornje 9, Dutovlje, *Slaveo Anton*, 1916, Knežak, Pivka, *Slonko Anton*, 1917, Feltre, Belluno, Smerdel *Franc*, Št. Peter na Krasu, *Solkaneo*, 1900, Lovrana, *Soltez Aladar*, 1906, Reka, *Sossi Vilibald*, 1913, Pulj, *Sovdat Andrej*, 1892, Suzid 35, *Speconio Secondo*, 1923, Pulvero, *Sirok Ivan*, 1920, Srokir 40, Kastav, *Srsa Stjepan*, 1914, Železna gora, *Stancić Bruno*, 1929, Trst, Skedenj, *Stančio Jože*, 1901, Trst, Skedenj, *Stanič Marij*, 1923, Boljun, *Stanič Rudolf*, 1905, Cepic, *Stareo Stanislav*, 1905, Trst, *Stemberger Ivan*, 1911, Vines, *Stemberger Mario*, 1922, Reka, *Stemberger Viktor*, 1918, Pazin, *Stepio Lucijan*, 1925, Sv. Nedelja, Labin, *Štepančič Rupert*, 1906, Bukovica pri Gorici, *Stepančič Silvio*, 1916, Belaj, Boljun, *Stepio Dušan*, 1920, Sv. Nedelja, Pazin, *Sterpin Roman*, 1921, Pagubica, Pazin, *Stepič Edvard*, 1919, Podnum, Sušak, *Stojan Kajo*, 1895, Reka, *Stranic Franc*, 1903, Pazin, *Strmolio Joahim*, 1911, Pulj, *Sunčio Drago*, 1926, Reka, *Supičio Nikola*, 1924, Sliba, *Suša Anton*, 1915, Trst, *Sušnjevic Milan*, 1892, Sušak, *Svak Jano*, 1919, Padina, *Sabgo Albert*, 1921, Sv. Peter na Krasu, *Sajn Franc*, 1914, Knežak, *Savran Silvo*, 1926, Trst.

IZ JUGOSLAVIJE

Poljedelski sveti

Beograjska «Borba» poroča, da je ministrstvo poljedeljstva in gozdarstva sprožilo obnovo, organizirano in s sodelovanjem širokih narodnih slojev. Osnovani so bili poljedelski sveti po občinah, okrajih in pokrajinah, ki se na njihovih sestankih poleg strokovnih referentov udeležujejo diskusije tudi delegati iz vasi, ki zastopajo široke ljudske množice.

Prvo zasedanje na Cetinju je postavilo narodu za najvažnejšo nalogo obdelanje in posetev vse plodne zemlje. Sklenjeno je bilo, da se bo pričelo načrtno delo v zvezi z mobilizacijo vprežne živine ter njeno preselitvijo v druge pokrajine. Vprašanje semen se je rešilo z ljudsko štednjo. Na ta način so se formirali semenski fondi na prostovoljni podlagi po vseh občinah. Iz fondov so podprli one, ki na noben drug način niso mogli priti do semena. Nadalje poudarja «Borba», da so bila po intervenciji države, vsa opuščena posestva v Črni gori obdelana v vzorna državna posestva, na katera je bilo postavljeno strokovno osebje, ki jih načrtno obdeluje. Na državnem posestvu Toplici v Baru, so bili ustvarjeni najnujneši pogoji za nižjo poljedelsko šolo, ki jo že obiskuje 80 učencev. Vse državne poljedelske ustanove morajo izdelati organizacijski delovni načrt na svojih posestvih. Odgovorni voditelji poljedelske službe po okrajih in občinah so dolžni, da se okoristijo z državnimi narodnimi zemljišči ter urede na njih vzorna posestva, na katerih bi se lahko organizirale poljedelske strojne postaje, poljedelske šole in specialni praktični tečaji.

Odlikovanje Bolgarov

Beograd, 10. *Tanjug*. — Predsedništvo AVNOJ-a je odlikovale generale, oficirje, podoficirje in vojake prve bolgarske armije. Odlikovani so bili za posebno hrabrost in požrtvovalnost v borbi proti skupnemu sovražniku, hitlerjevski Nemčiji, z redom partizanske zvezde prve, druge in tretje stopnje, z redom za zasluge prvega reda, z redom za hrabrost in medaljo za hrabrost oficirji in vojaki bolgarske vojske.

IZ SOVJETSKE ZVEZE

Obnova rečne plovbe v SZ

Moskva, 10. *Tass*. — Komisar rečne plovbe Zosim Hahov je izjavil: Peipuškem jezeru: Samo v času jupoškodovali 5 tisoč sovjetskih brodov. Posebno mocno je trpela trgovinska mornarica. Več kot tri tisoč brodov s približno poldrugim milijonom ton je bilo izločenih iz prometa. Hitlerjevci so popolnoma uničili civilno rečno fronto v Dnjeprovem, Donskem in Kubanskem bazenu, na Dvini, na Njemenu in Peipuskem jezeru. Samo v času junaške obrambe Stalingrada je rečna plovba izgubila na Volgi 375 ladij s kapaciteto 600.000 ton. Ladjedelnice Sovjetske zveze so se vrgle z veliko energijo na popravilo škode. Po podatkih z dne 1. junija t. l. so že obnovili 152 ladij. Kmalu bo 300 ladij, ki so sedaj v popravilu, prepuščeno prometu. S posebnim uspehom se razvija obnova brodovja v Dnjeprskem bazenu, brodovja na Dnjepru in Dvini, Donu in v Kubanu. V teh bazenih se je v teku prve plovbene dobe v letu 1945 (april, maj) izvršil načrt blagovnega prevoza v 110 do 115%. Potniški promet je bil obnovljen v vseh bazenih Sovjetske zveze. Posebno velika živahnost vlada sedaj na liniji Moskva-Volga-Kama. Mnogoštevilni potniški in tovorni parniki neprestano krožijo med Moskvo in Gorkijem. Potnikom so na razpolago na liniji Gorki udobni motorniki in parniki «Mihail Kalinin», «Vorošilov» in drugi. Najvažnejše delo je sedaj obnova ladjedelnic, v katerih se bodo popravile še ostale ladje.

Sovjetsko-bolgarski kulturni teden

Sofija, 10. Tass. V tem tednu bodo pod pokroviteljstvom bolgarsko-sovjetskega ljudstva številna predavanja in govori o sovjetski literaturi, glasbi, znanosti, gledališču, tehniki in arhitekturi v Sofiji in drugih bolgarskih mestih. Pri svečani uradni otvoritvi sovjetskega kulturnega tedna je imel častni predsednik sovjetsko-bolgarskega društva ministrski predsednik Georgijev govor, v katerem je dejal: «Zelo sem srečen, da je bolgarsko-sovjetsko društvo, ki je zelo aktivno, sklenilo opraviti delo velikega pomena-sovjetski kulturni teden. To bo omogočilo mnogim izmed nas, da se natančneje poučimo o vsem življenju in kulturi v Sovjetski zvezi. Kakor veste, nas veže z veliko slovansko državo ne samo trajna hvaležnost, ki jo čutimo do dežele, ki nas je dvakrat osvobodila, ne samo kulturna sodobnost, ne samo geografski zakoni, ampak tudi mnogi duhovni in materialni faktorji, ki so ražni za naše politične, ekonomske in kulturne interese. Vsakomur je jasno, zakaj smo nastopili pot, ki omogoča konsolidacijo in povezanost slovanskih narodov.

Na drugi strani je dosegla sovjetska znanost, kultura in tehnika v Sovjetski Rusiji resnično visoko stopnjo, naloga našega in drugih narodov je, da se učimo spoznavati čudovita in veličastna dela sovjetskega genija in sovjetskih delavcev. Ni še dolgo tega, kar so nekateri krogi trosili v svet najbolj potvorjene informacije o življenju v ZSSR. Junaški čini Rdeče armade so pokopali takšne legende in zlobno propagando. Ti junaški čini so bili mogoči samo, ker se je junaštvo junakov naslanjalo na popolnoma organizirano zaledje in na silno gospodarstvo, urejeno po znanstvenih načelih. To junaštvo je bilo mogoče zaradi navdušenja zavednih in discipliniranih ljudskih množic v SZ.

Jevgenij Petrov: 26

Vojaški dnevnik

V tem času so mu zrasli lasje. Zdaj so ga pokopali. Truplo je bilo tako trdo kot oreh. Nemci so se uporno držali. Rabili smo pet dni, da smo jih od tam pregnali. Na tem gozdnem robu se je odigrala borba. V sorazmerju ni bila manjša od proslavljene napoleonske bitke pri Nagri.

Vojna je nered. Tako je se Lev Tolstoj «V vojni miru» smejal nemškim generalom, ko so razporejali v bitkah (Die erste Kolonne marschiert, die zweite Kolonne marschiert). Tu je Tolstoj mislil na topo nemško nerazumevanje narave, vojne ali točnejše povedano, akademsko površno računstvo z vojaki-lutkami in ravnodušnostjo ljudstva na sovražni strani. Vojna veda je velika stvar. Toda ne zadostuje za zmago. Napoleona niso premagali ne Weirother niti Ful, ki sta zelo dobro poznala vojaško vedo, temveč Kutuzov, ki je poleg vojaške vede imel še nekaj, najnevarnejše — poznal je življenje, poznal je rusko ljudstvo. Sedanji nemški generali, kakor tudi prejšnjio so bili prepričani, da zadostuje, če vse izračunaš in postaviš točne načrte in si vse podrediš vse v neomajni vojni red — in nagla zmaga bo zagotovljena. Zopet niso razumeli, da tam, kjer se strelja, ni in ne morebiti takšnega reda, kakor si oni mislijo.

Ko so nastopili proti Moskvi, so pisali v vsakem vojnem poročilu, da se ofenziva razvija po načrtu. Po vseh vaseh in mestih so obešali, streljali in ropali. To so delali točno po vestno izgotovljenem načrtu, ker so smatrali, da je to uvajanje reda. Vse je bilo že naprej izračunano do podrobnosti, pripeljali so celo nove uniforme za vojaško parado, ki bi se po načrtu morala izvršiti v Moskvi. Toda vse to se je podrlo. Zakaj? Kaj ni bil Brauchitsch sodeč po njegovi akciji v Evropi odličen vojaški strokovnjak. Bili so tudi odlično izvežbani vojaki, nasproti prebivalcem so nastopili, kot surovi tlačitelji, po načrtu bi moralo vse umreti od strahot do konca vojne, da bi se tako ne mogle postaviti zapreke nemškemu napredovanju.

Toda vse to se je podrlo. Ni moglo biti drugače zato, ker hitlerizem v svojem temelju nima ideje (ne morejo se smatrati Hitlerjevi blazni govori za ideje) in niti Hitler niti njegovi generali niso sposobni, da samostojno in zrelo mislijo. Sposobni so samo, da kot marljivi, toda neumni učenci nenehno ponavljajo in zopet ponavljajo vojaške čitanke. Tudi najbolj sodobna čitanka na svetu jih ne bi naučila zmagati v tej vojni, kajti končna zmaga nad močnim nasprotnikom ni samo rezultat vojaških naporov. Ideja vojne mora imeti svoje socialno bistvo. Take ideje Nemci nimajo in je tudi ne morejo imeti. Vzemimo na primer, da imajo newyorški gangsterji na razpolago več orožja, kakor ga ima newyorška policija. To še ne bi pomenilo, da gangster na tej osnovi prevzame oblast v New Yorku. Oni lahko ubijajo in oropajo določeno število ljudi.

Seneka je dejal (nekdaj so v Rimu živeli umni ljudje), da ni prikladnega vetra za čoln, ki ne ve, v katero pristanišče naj plove.

Vojna je nered, vojne ne more dobiti tisti, ki je pričakoval, da bo v vojni našel red, pa se jezi, ker ga ni našel. Vojno dobi tisti, ki se je znašel v čudnem vojnem kaosu in se znašel v vojni logiki, razumel zakonitost kaosa in ga podredil sebi.

Sedaj, v marcu mesecu zopet vidim, kar sem zapazil v začetku zime. Sedaj vidim bolj jasno in opredeljeno kot pa v novembru in decembru: Obvladali smo vojni kaos. Podredili smo ga sebi, sprejeli pravilno razumevanje, kaj je ljudstvo in vojska in zato smo razumeli vojno.

V neki vasi poleg Juhnova sem videl predsednika kolhoza, ki je v važni bitki takorekoč popolnoma potolkel Nemce. Ko so se Nemci približali njegovi vasi (to je bilo v oktobru), je orgniziral v gozdu neke vrste «podružnico» kolhoza. Sem so pripeljali vse rezerve žita, sena in hrane. Izkopali so velike zemljanke za živino, skrili so celo svinje in goveda. Sam predsednik je živel v gozdni stražarnici, kakor so začasno namestili upravo kolhoza. Nemci v vasi niso našli niti drobtinice hrane niti ene slamice niti eni kokoši niso mogli zaviti vrat, in tudi streljati niso mogli skozi svinjska ušesa. Predsednik je dočakal, da so Nemce pregnali in sedaj so se vsi vrnili nazaj v kolhoz. Kolhoz živi danes popolnoma normalno življenje, kakor da Nemcev sploh ni bilo.

Kaj se je zgodilo? Vojskovali so se našim ljudstvom. Nemci so se okoristili z enakimi pravili, kakor so se jih po navadi posluževali: Vpadli so v vas, postrelili nekoliko ljudi, da bi s tem prestrašili ljudstvo, svoje odvratne zapovedi in objave so razobesili na vidnem mestu: Oddajite to on to, tedaj in tedaj, tam in tam. Vedno so tako postopali in ravno tako postopanje jim je prinašalo zmage nad malimi in slabimi narodi Evrope. To je bil eden izmed paragrafov podle fašistične vojaške čitanke, in katere so se tako odlično učili, toda bitko so vendar izgubili. Ko je predsednik že sprejel neenako borbo se glede na to, da ni imel posebnih izkušenj, niti ni poznal vojaške teorije, je opravljal vse delo po zdravem razumu. V najhujšem požaru, med grmenjem topov in letalskimi napadi, med rušenjem in sredi vojnih strahot je predsednik napravil pravilni korak: Reševal je ljudem in državi kolhozno lastnino. Znašel se je kaosu vojne in tako je dobil bitko.

(Dalje prihodnjič)

Članice SKOJa od Sv. Križa izražajo svoje najglobje sožalje družini Tenze ob izgubi dragega moža in očeta

Tenze Josipa

Predsednika odbora OF v Sv. Križu, umrlega v Buchenwaldu 13. 3. 1945.

ZAHVALA

Vsem, ki ste nam izkazali toliko sočutja ob tako strašni naslini smrti ljublj